

KIRÁLY ANNA

Színháztudomány

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Deres Kornélia

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

**FEMINIZMUS ÉS TÁRSADALOMKRITIKA KÉT KORTÁRS
MAGYAR ELŐADÁSBAN**

Kulcsszavak: kortárs színház; autobiografikus színház; politikus színház; társadalmi szerepvállalás; feminizmus

A dolgozat kiindulópontja az a megfigyelés volt, miszerint az elmúlt években a független női alkotóknak, különösen a Freeszfe Egyesület képzésein frissen végzett hallgatóknak színházcsinálói attitűdje erősen épül a társadalmi szerepvállalásra. Előadásaik keverik a műfajokat, ellépnek a frontális színreviteltől a közönséggel való kapcsolódás érdekében. Közös gondolkodást igyekeznek generálni, és ehhez használják az alkotók személyes élményeit is. Ezt a tendenciát két kortárs előadás, Tózsza Mikolt Isten, haza, konyha – Avagy ma már keresztbe álltam a Bajcsyn, valamint Fodor Orsolya Johanna című alkotásának elemzésén keresztül vizsgáltam.

A bevezetésben vázoltam a folyamatokat, amelyek véleményem szerint ennek a trendnek a kialakulásához vezettek és meghatároztam a fogalmi hátteret. Kulcsfogalmaim az autobiografikus színház (Néder Panni és Séllei Nóra kutatásai alapján), illetve a politikai színház – politikus színház (Antal Klaudia és Kricsfalusi Beatrix tanulmányait használva) voltak, és mivel az elemzett előadásokban megfigyelhetőek a performansz-hagyomány nyomai, erre is kitértem (Schuller Gabriella és Orbán Jolán írásai nyomán) – bár dolgozatomnak nem célja ennek a hagyománynak alapos elemzése.

Tézisem alátámasztása érdekében rövid leírást adtam pár kapcsolódó kortárs előadásról, majd áttértem a Johanna és az Isten, haza, konyha című alkotások részletes elemzésére. Szempontjaim első sorban a személyesség, politikusság kérdései, a testszínrevitel módjai és a nézői pozíciók kibillentésének eszközei voltak, valamint a női test és hatalom viszonyának vizsgálata. A két mű összehasonlításában is ezekre helyeztem a hangsúlyt, mivel ezek mentén körvonalazódik az a kortárs színházcsinálói attitűd, amely kiemelt érzékenységet mutat a független alkotókat körülvevő társadalmi folyamatokra és tudatosan szerepet vállal azok reflektálttá tételében. Az előadásokat egymás mellé helyezve megmutatkozik az egyházi és világi hatalom nőkhöz való hozzáállásában jelen lévő párhuzam is.

Elemzéseim által beigazolódott, hogy Séllei Nóra önéletrajzról, mint irodalmi műfajról tett állítása, miszerint az személyes és egyben nyilvános jellegéből adódóan alkalmas a gender-szempontrú megközelítésen keresztül kibillenteni a sokszor magától értetődőnek vélt álláspontokat a diszkurzív pozíciójukból, igaz a személyes élményanyagokból táplálkozó színházi előadásokra is. Ez az, amiben kiemelkedőt alkotnak a fenti előadások – érdemes lehet a jövőben további kutatásokat végezni ezzel kapcsolatban.